

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropský film v digitální éře**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2015/C 230/07)

Zpravodajka: paní DARMANIN

Dne 6. listopadu 2014 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Evropský film v digitální éře.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. listopadu 2014.

Na 503. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 10. a 11. prosince 2014 (jednání dne 10. prosince) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 190 hlasy pro, 9 hlasů bylo proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Doporučení

1.1. EHSV vítá sdělení Komise Evropský film v digitální éře – Překlenutí pólů kulturní rozmanitosti a konkurenceschopnosti (COM(2014) 272 final), jež správně klade otázky coby podklad k diskuzi a úvaze o tomto významném odvětví v Evropě.

1.2. EHSV zdůrazňuje nutnost vhodné rovnováhy mezi hodnotou audiovizuálního odvětví v obchodním smyslu a jeho významem pro Evropu z hlediska kulturního dědictví. Těmito dvěma aspekty se ze své podstaty nelze zabývat odděleně.

1.3. Je načase, aby byly veřejně projednány inovativnější a nové obchodní modely pro odvětví s ohledem na využití příležitostí, jež digitální svět skýtá. EHSV proto vyzývá odvětví, Komisi a vnitrostátní vlády k otevřenosti a ochotě diskutovat o těchto obchodních modelech a podporovat je.

1.4. Jednou z oblastí, jimiž je nutno se zabývat, je financování. Je třeba usilovat o konkurenceschopnost, avšak ne na úkor kulturního rozměru filmu v Evropě. Financování je primárně záležitostí členských států. Je však třeba se zabývat otevřenou debatou o metodě zajištění maximálního využití financování a alternativních metod financování. Patří sem i veřejné financování k přilákání soukromých investic, racionálnější využití financování z veřejných zdrojů, doplňkovost financování ze zdrojů EU a členských států a soukromé investice nových účastníků, jako jsou např. poskytovatelé internetu a telekomunikační společnosti.

1.5. Klíčovou prioritou plánu pro odvětví by mělo být rovněž posílení kreativního prostředí. Sdělení Komise by se mělo zabývat tímto přístupem, jenž by a měl pokrývat vzdělávání, pracovní podmínky osob činných v odvětví, rozvíjení kreativního talentu, kreativní projev, přidanou hodnotu a evropskou filmovou gramotnost a jazyk.

1.6. EHSV podporuje názor, podle něhož by diváci měli být ústředním tématem diskusí o audiovizuálním odvětví, protože jsou nejen příjemci, ale často také těmi, kdo utváří trendy a tím vedou rozvoj.

1.7. Výbor se domnívá, že by se měl více zdůraznit sběr dat na evropské úrovni za účelem lepšího pochopení odvětví.

1.8. EHSV zdůrazňuje, že sdělení Komise by jako na jednu z výzev mělo poukázat i na stávající pracovní podmínky v odvětví, a to včetně zaměstnanců, osob samostatně výdělečně činných a malých a středních podniků, z nichž někteří momentálně v nejrůznějších podobách čelí nejistým pracovním podmínkám, jež zčásti vyplývají ze zvláštností samotného odvětví, ale jsou i důsledkem chybějící konkurenceschopnosti, kdy snahy o úsporu peněz probíhají formou úspor za zaměstnance.

1.9. EHSV považuje filmovou gramotnost za významný aspekt pro to, aby více Evropanů oceňovalo a vyhledávalo evropské filmy. EHSV proto doporučuje podporovat filmovou gramotnost na evropské a vnitrostátní úrovni.

1.10. Další oblastí, v níž je dle EHSV třeba vyvinout větší úsilí, je dostupnost. Výzkum a inovace by proto měly zacílit na překonání překážek, jakými jsou jazyk a zdravotní postižení.

1.11. Evropské filmové fórum navrhované Evropskou komisí by mělo zahrnovat všechny zainteresované strany audiovizuálního odvětví; je významným nástrojem propojování všech aktérů v rámci audiovizuálního odvětví za účelem řešení jeho klíčových témat. EHSV podporuje toto dlouho očekávané konzultační fórum a zdůrazňuje, že je zásadní, aby v něm byly rovnoměrně zastoupeny všechny zainteresované strany odvětví, a to včetně skupin menších zainteresovaných stran, včetně zástupců spotřebitelů a zaměstnanců.

1.12. Středem zájmu tohoto fóra by měly být klíčové výzvy a příležitosti digitální éry. Fórum by mělo proměnit politiky a strategie na konkrétní opatření v odvětví.

1.13. EHSV dále zdůrazňuje, že digitální svět (včetně perspektivy satelitní komunikace dle plánů EU pro rok 2020) i přes rychle probíhající změny, jež mohou být pro odvětví výzvou, skýtá nespočetné množství příležitostí pro filmový průmysl.

2. Shrnutí sdělení

2.1. Evropský filmový průmysl, jeden z nástrojů evropské kulturní rozmanitosti, má velmi specifické rysy a je velmi kreativní. Z důvodu řady výzev je toto průmyslové odvětví vystaveno závažným problémům, ačkoli představuje významnou součást evropského kulturního dědictví.

2.2. Komise v minulosti přijala řadu směrnic, které se týkaly specifických oblastí filmového průmyslu, jako je např. duševní vlastnictví. Toto sdělení je v nedávné minulosti první, které se zaměřuje na celé odvětví.

2.3. Dokument Komise poukazuje na specifika, s nimiž se evropský filmový průmysl potýká. Jsou to:

- obecnost evropského filmu, protože pouze malý počet evropských filmů se dostane na programy kin či televize jiné země;
- měnící se spotřebitelské návyky – sledování filmových děl zůstává stejné, ačkoliv médium se mění. Méně lidí chodí do kina a více lidí sleduje film v televizi nebo jako video na vyžádání;
- nedostatky v přístupu pro dosažení světových trhů, k nimž patří roztržitost finančních prostředků a omezené možnosti internacionalizace.

2.4. Dokument Komise se proto jako východisko pro diskusi snaží zjistit a řešit tyto výzvy. K těmto oblastem patří:

- financování;
- obchodní model v tomto odvětví;
- podpořit více tvůrčí odvětví;
- přístup k publiku.

3. Obecné připomínky

3.1. Evropský hospodářský a sociální výbor vítá úsilí Komise o stanovení základu pro diskusi mezi všemi zainteresovanými stranami a dalšími účastníky v rámci audiovizuálního odvětví v Evropě. Tento dialog je zcela nezbytný a je již dlouho zapotřebí, a to jak z důvodu využití výhod, které skýtá měnící se digitální svět a nové technologie, tak z důvodu dalšího posílení tohoto rozmanitého a složitého průmyslu.

3.2. EHSV souhlasí s Evropskou komisí ohledně specifických výzev, na něž se v dokumentu poukazuje. EHSV by však rád doplnil další problém, na něž se v dokumentu nepoukazuje, kterým je stávající pracovní prostředí, s nímž se zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné a podnikatelé v tomto odvětví setkávají.

3.3. EHSV souhlasí s oblastmi uvedenými v dokumentu, na něž je třeba se zaměřit. EHSV by však doplnil další oblasti, jež je rovněž nutné projednat a řešit. Patří sem:

- oblast vzdělávání, která by se neměla zaměřovat pouze na obchodní schopnosti v rámci vzdělávacího systému;
- pracovní podmínky a prostředí;
- vazba mezi divadlem a kinem;
- rozsáhlejší shromažďování údajů a prezentace osvědčených postupů;
- vnitřní trh a vazba mezi právy duševního vlastnictví a autorskými právy a odvětvím.

3.4. EHSV dále zdůrazňuje, že digitální svět i přes rychle probíhající změny, jež mohou být pro odvětví výzvou, skýtá nespočetné množství příležitostí pro filmový průmysl. Sem patří perspektiva satelitní komunikace v souladu s plány EU na satelitní infrastrukturu pro rok 2020 a využívání satelitů k flexibilnější, k životnímu prostředí šetrnější a nákladově efektivnější distribuci filmů do kin.

4. Konkrétní připomínky

Finanční prostředí audiovizuálního odvětví

4.1. EHSV souhlasí s tím, že financování odvětví z veřejných zdrojů není nutné navyšovat, ale spíše optimalizovat s ohledem na přidanou hodnotu průmyslu. Veřejné financování je záležitostí členských států a finanční prostředky EU by měly dále posílit účinnost místního financování. Takové veřejné financování by však mělo být využito k přilákání větších soukromých investic.

4.2. Model financování audiovizuálního odvětví musí být založen na podpoře zaměřené na různé druhy produktů a na kombinaci přímých dotací a pákového financování, tak aby byl soukromým investorům usnadněn vstup na trh. Úloha působení veřejného financování je zásadní k zajištění racionálnějšího využívání veřejných zdrojů a k zaměření úsilí na kulturní produkty.

4.3. EHSV poukazuje na citlivou rovnováhu mezi dosažením konkurenceschopnosti a kreativním projevem. Veřejné financování by nemělo být přidělováno náhodně, nýbrž by mělo být vyvážené.

4.4. Kromě otázek Komise ohledně veřejného financování, jež mají být základem debaty, by Výbor doplnil následující:

4.4.1. Na nadnárodní úrovni je třeba věnovat náležitou pozornost rozvoji „evropské“ filmové značky. Národní označení je důležité a musí vždy zůstat součástí zásluh o film, v mezinárodním a národním prostředí je však nutné silněji rozvinout evropskou značku.

4.4.2. Hlavními finančními nástroji, jež by měly být využívány, jsou systémy záručních fondů a daňové pobídky. Záruční fondy – zejména pokud jsou v souladu s basilejskými zásadami – podporují bankovní úvěry, zatímco daňové pobídky podporují kapitálové nebo polokapitálové investice. Tyto finanční nástroje musí být strukturovány tak, aby se doplňovaly s evropskými finančními nástroji, hlavně s finanční iniciativou Kreativní Evropa, se záručními fondy pro PIME a strukturálními fondy EU.

4.4.3. V tomto sektoru by kromě programu Tvůrčí Evropa měly být ve vhodné rovnováze využity další nástroje financování, jako je Horizont 2020 a Erasmus+.

4.5. Sdělení Komise odkazuje na soukromé investice jako prostředky financování odvětví. EHSV doporučuje, aby k financování odvětví přispívali noví účastníci digitálního odvětví, jako jsou např. telekomunikační společnosti a poskytovatelé obsahu.

4.6. Jednotlivé iniciativy však nepostačí. Veřejná správa a EU musí vyvinout pro audiovizuální odvětví finanční infrastrukturu, jejímž cílem bude realizace a podpora několika finančních a nefinančních služeb (včetně služeb budování kapacity) zaměřených na celý výrobní řetězec odvětví: vývoj, produkci, distribuci.

Inovativní podnikatelské prostředí

4.7. EHSV se účastní debaty o právech duševního vlastnictví, jednotném digitálním trhu a o směrnici o audiovizuálních mediálních službách. EHSV však podporuje zmínku o prozkoumání okamžitě použitelných obchodních modelů, jež jsou v současné době technologických změn digitální doby smysluplné. EHSV rovněž zdůrazňuje, že je nutné lépe racionalizovat veškeré stávající politiky, jež pro toto odvětví existují.

4.8. Je třeba prozkoumat nové obchodní modely a podporovat houževnatost při přijímání odvážných rozhodnutí. EHSV však poukazuje na to, že pro dosažení tohoto cíle je nutné otevřeně a rozsáhle zapojit všechny zainteresované strany do debat zaměřených na změnu obchodních modelů. Tuto debatu musí kromě toho vést odvětví samotné.

4.9. EHSV je přesvědčen, že tento aspekt je pro úspěch odvětví zásadní, a proto vyzývá všechny zainteresované strany, aby byly k těmto novým obchodním modelům otevřené, a to nejen z důvodu plného využití výhod, které digitální éra nabízí, ale i z důvodu přizpůsobení se rychle se měnícím vzorcům chování spotřebitelů.

4.10. Je zapotřebí kulturní změny v mentalitě producentů i vysílacích společností: v budoucnu totiž budou produkty určené pro kina a televizi existovat společně s produkty pro smíšená média. Producenti a vysílací společnosti proto musí vyvinout odlišné obchodní modely podle odlišné povahy produktů a musejí mít na paměti odlišné rozpočty a odlišné distribuční strategie, v závislosti na povaze a komerčním potenciálu konkrétních produktů. Orgány veřejné správy zároveň musí přepracovat model veřejného financování v souladu s vyváženější kombinací podpor.

4.11. EHSV doporučuje opatrnost při pouhém vylepšení stávajících obchodních postupů, aniž by se na praxi pohlédlo ze zcela inovativního pohledu. Například flexibilnější časové intervaly pro jednotlivé způsoby distribuce (*release windows*) samy o sobě ještě nemusí zaručit obchodní řešení, jež digitální doba vyžaduje.

Posílení tvůrčího prostředí

4.12. EHSV poukazuje na to, že pro další posílení odvětví je zásadní spolupráce mezi filmovými školami. Výbor rovněž zdůrazňuje, že filmové školy jakožto aspekt odvětví musejí být také zapojeny do debat zainteresovaných stran konaných na evropské úrovni.

4.13. Další faktor, kterým je třeba se v rámci této oblasti zabývat, jsou specifické výzvy v podobě rychle se měnící technologie, s nimiž se filmové školy potýkají, což vede v mnoha případech k tomu, že školy využívají při výuce studentů zastaralé technologie. S problémy v odvětví se tak často potýkají i odborníci při práci, kteří nejsou připraveni na technologické prostředí.

Dostupnost a rozšíření publika

4.14. EHSV podporuje názor, že jádrem hnací síly odvětví by mělo být rovněž publikum. EHSV proto dále poukazuje na požadavek řádných údajů na evropské úrovni a rovněž na zapojení spotřebitelských organizací do debat zainteresovaných stran, jako je např. Evropské filmové fórum.

Sběr dat a analýza

4.15. Výbor se domnívá, že by měl více zdůraznit sběr dat na evropské úrovni za účelem lepšího pochopení odvětví. Tento sběr dat by měl zahrnovat nejen prvek publika v rámci odvětví, ale i využití financování na různých úrovních, konkurenceschopnost odvětví a také pracovní prostředí a podmínky.

4.16. EHSV rovněž uznává, že je nutné vyvinout zdroj údajů na vnitrostátní a unijní úrovni, jenž bude obsahovat i údaje používané finančními zprostředkovateli k posuzování a řízení investičních rizik.

Pracovní prostředí a pracovní podmínky

4.17. EHSV je rozhodně přesvědčen, že oblast pracovních podmínek a pracovního prostředí v rámci odvětví by měla být předmětem debaty a zájmu. Odvětví je v současné době tak rozmanité, že nedostatek údajů o pracovních podmínkách se často projevuje nedostatkem zájmu o tuto oblast.

4.18. Nejistá pracovní místa jsou bohužel v tomto odvětví stále rozšířenější, částečně to vyplývá ze specifických rysů odvětví samotného (např. produkce v rámci krátkého časového úseku), ale také z chybějící konkurenceschopnosti, kdy je snaha ušetřit na platech pracovníků.

4.19. EHSV proto vyzývá Komisi, aby tuto výzvu zahrnula do předmětu sdělení a zabývala se jí rovněž v rámci debat. Zainteresované strany zastupující zaměstnance tohoto odvětví musí být zapojeny do debat zainteresovaných stran a do Evropského filmového fóra.

Evropské filmové fórum

4.20. EHSV podporuje iniciativu Komise zřídit Evropské filmové fórum. Je dávno načase, aby v odvětví probíhala společná diskuse o tématech, jež jsou pro konkurenceschopnost průmyslu v době dnešní digitální éry zásadní.

4.21. EHSV zdůrazňuje, že je nezbytné zapojit všechny zainteresované strany tohoto odvětví stejnou měrou. Patří sem i skupiny menších zainteresovaných stran, které mají menší moc, a rovněž zástupci spotřebitelů a zaměstnanců.

4.22. Ačkoliv televizní odvětví není digitální érou postiženo tak silně jako filmový průmysl, je důležité sem zahrnout i toto odvětví a diskutovat o něm v rámci širší debaty, neboť je to rovněž důležitý prvek audiovizuálního odvětví.

Podpora evropské filmové gramotnosti

4.23. EHSV považuje filmovou gramotnost za významný aspekt pro to, aby více Evropanů oceňovalo a vyhledávalo evropské filmy. EHSV proto doporučuje podporovat filmovou gramotnost na evropské a vnitrostátní úrovni. Bylo by to prospěšné nejen pro odvětví samotné, ale zdůraznilo by ho to jako významný prvek evropské kulturní rozmanitosti. EHSV se domnívá, že specifický model uznání filmu ve školách nemusí nutně fungovat, ale měly by být vytvořeny modely a kampaně, jež poukážou na úspěch, krásu a umění evropského filmového odvětví.

Přístupnost

4.24. Jazyk lze považovat za jednu z bariér pro publikum napříč Evropou a mimo ni. Jazyk je fyzická překážka a rovněž součástí kulturní rozmanitosti. Film je také mocným nástrojem pro využití cizích jazyků. EHSV se nicméně domnívá, že prostředky Horizontu 2020 by měly být využity i na inovativní přístup k dabingu nákladově účinným způsobem prostřednictvím vedoucích a budoucích technologií.

4.25. EHSV dále důrazně vyzývá audiovizuální odvětví k využívání dostupných nástrojů s cílem zajistit, že produkty odvětví budou rovněž dostupné publiku se zrakovým či sluchovým omezením či postižením. Úsilí v oblasti výzkumu by mělo být rovněž zaměřeno na zvýšení nákladové efektivity těchto nástrojů sloužících dostupnosti.

V Bruselu dne 10. prosince 2014.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE